Országos Széchényi Könyvtár - National Széchényi Library

Stella clericorum

cuilibet clerico ſumme neceſſaria.

In laudem libelli.

Aſpice præſentis o clerice dicta libelli
Nomen paſtoris quiſquis habere uelis
Terrenis nunquam uel paucum rebus adhere
Hunc mundum ſpernens, celica ſola pete.
O quanta mentis acie perpendere debet
Is, qui paſtoris accipit officium.
Ne pro diuitiis curam ſibi uendice ipſe.
Et non ut populo dogmate ſubueniat.
Crede tuo dabitur merces condigna labori
Apte ſi proprium rexeris ipſe gregem
Illicitus ſi cecet amor te diuitiarum
Letheas ditis ingrediere domos
Labitur ex uero ſi quis tuus agnus ouili
Ad chriſti caulam dulcius hunc reuoca.
Verus paſtor oues ad ſummum ducat ouile
Terrenos cum artus ſpiritus exuerit.

Országos Széchényi Könyvtár - National Széchényi Library

A M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRÁBÓL

STELLA clericorũ cuilibet clerico ſũme neceſſaria.

QVaſi ſtella matutina in medio nebule.i.peccatoꝝ. Proprietates huius ſtelle matutine pñt referri ad quelibet doctorē fidei.i.ſacerdotē. Et cõtinenť in his vſib⁹. Lucis ſplēdorē fert ſecũ: fert quoq̃ rorē. Ingens dat letũ vigilanſq; decēs preit ipm Solē defectũ lune comitans hyemiſq;: Tempore luceſcit: cedes etate quieſcit.

Gloſa.

Lucis ſplēdorem fert ſecũ vt ibi. vos eſtis lux mũdi. Fert quoq̃ rorē ſcʒ in predicatione: vt ibi tenebroſa aqua in nubibus aeris. Ingēs eſt vt ibi Ecce ſacerdos magnus. Dat letũ.i. facit audientē predicatione letũ qui eſt in tenebris ignorãtie Vigilanſq; dr̃ p bonã famã ⁊ honeſtam conuerſationē. Preit ipm ſolē.i.xp̄m q eſt verus ſol iuſticie: ſicut miles dñm ſuũ precedit inimicos occidēdo ſuo gladio acuto: vt mortui mũdo viuant xp̄o: Defectum lune comitans.i. ſancte eccleſie p cõpaſſionē. vnde. Quis infirmať: ⁊ ego nõ infirmor. hiemiſq; tp̄e luceſcit.i. in tp̄e tribulatiõis apparet i calore fidei. Cedēs eſtate geſcit ſcʒ in iuuētute a feruore luxurie ⁊ a ceteris vitijs. vñ Qui potuit trãſgredi et non eſt tranſgreſſus: Salomõ Memēto creatoris tui ⁊c. Apl's Diuiſiões miniſtrantiũ ſunt in eccleſia dei: ſcʒ actiui ⁊ contẽplatiui ⁊ plati Vnuſquiſq; in ſua vocatiõe ⁊ in ſuo ordine vel miniſterio vel officio intendat vt virtuoſe ⁊ viriliter in vinea operetur. vñ Criſoſt. Multi ſunt prelati ſiue ſacerdotes nomine: ſed pauci ſunt dignitate. vñ Al'ps Melius eſt eſſe paucos ⁊ vtiles q̃ʒ multos ⁊ inutiles. Lucas Meſſis quidem multa operarij vero pauci ſcʒ fideles ⁊ veri. Hieronymus Si charitas facit precium in rebus honeſtis: nihil charius deo ⁊ hominibus habentibus rationem bono ⁊ utili paſtore. Joannes Paſtor bonus animam ſuam ponit pro ouibus ſuis. vñ ter dictum eſt Petro Petre amas me. Gloſa Amas me pluſq̃ tuos cognatos ⁊ amicos pluſq̃ res tẽporales. pluſq̃ teipſum: paſce oues meas. vñ dominus in euangelio. Qui amat animam ſuam plus quã me non eſt me dignus. Apl's Erunt homines ſeipſos amantes. Illi dicũtur ſe ipſos amare qui ſuũ honorem ⁊ commodum plus dilgunt quã honorem dei. Auguſt. in li. de doctri. Illi vere deum diligũt q nihil aliud q̃ʒ vt nomen dei glorificetur exercent. Vnde iam pauci volunt ſuſtinere propter ipſum paupertatem. contemptum: dolorem. Sed cupiunt diuitias: honores ⁊ ſuauitates huius mundi. Tales eñi non ſuſcipiunt curas animarum vel prelaturas propter onus vel propter iugum domini: ſed propter honorem Cura enim animarum non debetur honori ſed oneri.

Országos Széchényi Könyvtár - National Széchényi Library

MUltiplex eñi eſt queſtio quō ſacerdos vel paſtoꝛ curā ſuā in
trauerit vel quō in ea uixerit: vel q̄liter eā rexerit:vel p̄rimo⸗
niū crucifixi expenderit. vel ꝓpter quē finē eā ſuſcepit vel vt
paſcat gregē ſibi cōmiſſū verbo ⁊ bono exēplo:vel vt paſcatᷓ a
grege. Unde hoc nomen paſtoꝛ deriuatur ab hoc verbo paſco. ſcis: ⁊
non a paſcor paſceris. Unde illud hieremie. Paſtores paſcebant ſe ⁊
gregem meum non paſcebant.

IN vltima eñi rōne reddēda dixit Joſeph .i. xp̄s q̄ eſt verus Jo⸗
ſeph fratribus ſuis .i. paſtoꝛibus eccleſiarū. Amē dico vobis non
videbitis faciē meam donec adduxeritis fratrē veſtrū minimū Gloſa
Qui minimū requirit nō obliuiſcitur maioꝛē vñ illud ſanguinē eius .i.
aīam eius de manu tua requirā. Gre. Tot moꝛtibus digni ſunt negli⸗
gētes paſtoꝛes quot negligunt animas. Unde videat quiſq̧ paſtoꝛ vel
ſacerdos quō curā ſuam intrat vel quō eā regat vel qualiter in ea vi⸗
uat vel ꝓpter quē finē eam ſuſceperit vel quō patrimoniū crucifixi vt
dictū eſt expendat:ne a dn̄o ei obiiciatur in reddendo rationē ironice.
Amice ſcʒ tp̄aliū rerū ⁊ nō animaꝝ. quō huc intraſti nō habēs veſtem
nuptialem .i. charitatē. q̄ ꝓpter charitatē .i. deū qui eſt vera charitas
curā tuā intraſti vt gregē tibi cōmiſſum paſceres verbo ⁊ bono exēplo
ſed vt paſceris ab ea .i. vt negligens ⁊ ocioſus ⁊ uiuens luxurioſe: ⁊ eo
obmuteſcēte dicat dn̄s Ligatis manibus. ne poſſet ſe defēdere ⁊ pedi⸗
bus ne poſſet fugere ꝓiicite eū in tenebras exterioꝛes .i. cōtinuo ⁊ per
petue ardētes quia plus dilexit lucrū tempoꝛale q̄ȝ animarū ꝓ quibus
filius dei moꝛtē ſuſtinuit. Et quia hic vixit delicioſe ⁊ totus ſuſpirauit
in peccatis. totus ſuſpiret eternaliter in penis. ⁊ quantū gloꝛiatus eſt
in delitiis vite huius. tm̄ locū date ei in tormentis ⁊ facite eū montem
in inferno ⁊ ardeat vt oleum in flamma. Uñ Jſa: Apportare te faciā
ſicut gallū gallinaceum qui poꝛtatur de foꝛo pedibus ſurſū rectis ⁊ de
miſſo capite ⁊ decoquitur in olla: ſic tu decoqueris in olla gehennali
variis cruciatibus: vt pena coꝛreſpondeat culpe q̄ nō cātaſti nō gene
raſti ⁊ cū aliis maioꝛ reputaberiᷓ ſicᷓ gallꝰ gallinaceus maioꝛ eſt aliis:

QUm beneficiū alicui poꝛrigitᷓ valde gaudet: ſed nō querit p̄mo
quis ſanctoꝛū ſit patronus in ecclīa. ſed quantū valeat in tp̄ali⸗
bus: Unde iā pauci curant quō curam ſuā ſuſcipiunt vel intrant aut
qualiter eam regant vel in ea viuant ſcdm̄ deum. nec ſimoniam abhoꝛ⸗
rent: ſed heu ipſa iam in pluribus dominatur. Gre. Si quis ea intenti
one gradus eccleſiaſticos vel beneficia querit vt inde habeat vite ne⸗
ceſſaria hic peruerſo oꝛdine vult celeſtia mercari. Longe eñi melius
eſſet mendicare vel arare vnde viueret: Unde Job: Qui non intrat in
ouile per hoſtium .i. chꝛiſtum: ſed aſcendit aliunde ille fur eſt ⁊ latro.
fur eſt furando ſibi uirtutes ab aliis: latro eſt occidendo animas: Fur
non venit niſi vt furetur: mactet ⁊ perdat. Furetᷓ virtutes mactet coꝛ⸗
pus ⁊ perdat animam in gehennam ignis.

QUilibet paſtoꝛ ⁊ ſacerdos in ſe tenetur habere tria ſcilicet ſcien
tiam eloquentiam ⁊ bonam vitam. Scientiam debet habere di⸗

uinoꝛum libꝛoꝛū ac eoꝛum intelligentiā in quibus deum cognoſcat et
alios. vñ Bern. Multi multa ſciunt ſeipſos aūt neſciunt. Qui ſeip̄m
non cognoſcit nihil ſcit. Hec eſt enim pꝛobatiſſima ſcientia inter philo
ſophos ſeculares: dicunt eñi cognoſce teipſum Quī Aug. in: li. de ſcā
tri. dei pꝛefert ſcientie ſceleſtium terreſtriū ⁊ infernoꝝ: pꝛopꝛiā cogno
ſcere infirmitatē. Uñ ⁊ Berñ. Domine da mihi ſcire te: cognoſcere me
diligere te. Eloquentiā debet habere diſcretā vt ea que ſcit ⁊ itelligit
aliis pꝛedicet ne abſcondat pecuniā domini ſui .i. ne ſit canis mutus in
domo .i. in eccleſia. Uñ yſa. Clama ne ceſſes et annuncia populo meo
ſcelera eoꝝ. Tullius Melius eſt eloqui copioſe ⁊ pꝛudenter q̄ȝ aliqd
ſine eloquentia acutiſſime excogitare .i. eloquentia eſt ſcientia recte ꝓ
ferendi ex cogitatione cū oꝛnatu verboꝛū et pondere ſententiarū. Jdē
Efficatius eſt audire q̄ȝ audiri. Jdeo ſacerdos tenetᷓ habere ſciētiam
⁊ eloquentiā. vñ. Gre. neſciencia ſacerdotis nec eſt venia nec excuſa⸗
tio Daniel. alibi Ezech. Qui autē docti fuerint fulgebunt q̄ſi ſplēdoꝛ
firmamenti ideſt ſolis. ⁊ qui ad iuſticiā erudiunt multos quaſi ſtelle in
ꝑpetuas eternitates. Uñ Apl's Duplici honoꝛe honorādi ſunt ſacerdo
tes. Pꝛimo ꝓpter officii dignitatē. Scdo ꝓpter doctrinā ꝑcipue illi qui
fideliter laboꝛāt in euangelio. quia oꝛdo fideliū pꝛelatoꝝ eſt pꝛecipuus
Uitā bonam tenetᷓ habere ſacerdos vt ea que oꝛe pꝛedicet ope cōple⸗
at. Actuū .i. Cepit ieſus facere ⁊ docere. Hier. qd eñi aliud eſt bene loq
aut pꝛedicare ⁊ ꝑuerſe viuere q̄ȝ pꝛopꝛio oꝛe ſeip̄m condēnare. Oꝛige.
qui aliū non inſtruit ſeip̄m docere non pōt. Gre. nō in ſplēdoꝛe verbo⸗
rū pꝛedicatoꝛ gloꝛietᷓ ſed in opere virtutū. Hier. doctoꝛis eſt lapſis ma
nū poꝛrigere adiutricē ⁊ errantibus oſtendere iter veritatis. Gregoꝛ.
bonus doctoꝛ eſt qui humiliter ſeruat diſciplinā: et per diſciplinā non
incurrit ſuperbiā. Criſo. Uis bonus apparere circa vitam tuā eſto au⸗
ſterus: circa alioꝝ peccata eſto benignus. Audiant te homines parua
mandantem et grauia facientem. Greg. cuius vita deſpicitur reſtat vt
ſermo eius condemnetur:

QUiuis eñi paſtoꝛ ſiue ſacerdos: ſit ſedulus in cura ſibi cōmiſſa et
in ambone fidelis ꝑdicatoꝛ vt pꝛeco dñi: vt paret dn̄o plebē ꝑfe
ctā: in cathedꝛa vt pius ⁊ diſcretus iudex. in confeſſione mediatoꝛ in⸗
ter deū ⁊ peccatorē. vñ Criſo. Non erramus modicā penitentiā iniū
gentes. Nonne melius eſt ꝓpter miſericoꝛdiā reddere rationē q̄ȝ ꝓpter
crudelitatē. Nam vbi paterfamilias eſt largus: diſpenſator eius nō de
bet eſſe tenax. Sed deus eſt benignus vt qd ſacerdos eſt auſterus.

SJt etiā ſacerdos vel paſtor pius in afflictoꝛū cōpaſſione ⁊ hoſpi
talitate: ⁊ in elemoſinarū ꝓ poſſe largitione duplici ſcʒ coꝛpali ⁊
ſpūali. Spūalis continetᷓ in hoc verſu Coꝛrigo parco pꝛecoꝛ doceo fe⸗
ro: conſulo: ſoloꝛ. Coꝛrige errantē: parco inimicis: pꝛecoꝛ pꝛo inimicis:
doceo inſipientes: fero ſuſtinentes: conſulo puſillanimes: ſoloꝛ tribu⸗
latos. Coꝛpoꝛalis continetur in hoc uerſu. Colligo: poto: cibo: redimo
tego. viſito: condo. Sunt ⁊ ſeptem ſpecies elemoſine. Pꝛima eſt quā

Országos Széchényi Könyvtár - National Széchényi Library

homo ſibi ipſi dat: vnde Salomon: Miſerere anime tue placens deo.
Idem: qui ſibi nequã cui bonus. Scďa elemoſina ponit̃ ſupra pedes
domini quam dat oſtiatim mēdicantibus ⁊ peregrinis ⁊ hoſpitibus in
hoſpicio colligendo ꝓpter deum. vñ Eſa: Frange eſurienti panē tuum.
Aug. Elemoſina eſt vngentum quo maria magdalena vnxit pedes dñi
ideſt pauperes qui ſunt membra eius vngebat. Tertia ponitur in gre⸗
miū dñi que datur leproſis. infirmis: ⁊ captiuis precipue iter paganos
vñ Eccleſiaſticus Abſcondite elemoſinā in ſinu pauperū. Quarta po⸗
nitur in manus dñi quā homo dat viduis et orphanis ⁊ illis quos pu⸗
det mendicare ⁊ qui magnū defectū ſuſtinent ꝓpter honorē tēporalem
precipue aut quā dat amicis ⁊ cognatis ⁊ indigentibus. vnde illud Et
carnem tuā ne deſpexeris. Cato: ignotum tibi tu noli preponere notis
Quinta eſt que ponitur ſupra cor domini cū homo dimittit offenſas ſi
bi illatas: verbis iniurijs: ⁊ rebus ablatis. vñ dimittite ⁊ dimittetur vo
bis. Sexta ponitur in os dñi quū quis offert ad aram pro poſſe ſuo de
rebus iuſte acquiſitis vbi offert̃ ſacroſanctū corpus dñi pro ſalute vi
uorū ⁊ mortuoꝝ. Et cū quis dat ſacerdotibus elemoſinā cuiuſcūq; pro
feſſionis vel ad calicem vel ad ornamentū et decorē domus dñi. vnde
Apoſtolus. Operemur bonum omnes dū tempus habemus: maxime
autē ad domeſticos fidei et doctores ſcȝ ſacerdotes qui ſunt illumi⸗
natores fidei. Septima eſt cum qua chriſtus totus veſtitur que datur
mortuis qui ſunt in purgatorio. vñ in libro Machabeoꝝ Sancta ergo
⁊ ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare vt a peccatis eorū ſoluā
tur. Sancta. pro cōpaſſione: ſalubris pro elemoſinarū largitione. vnde
Matheus Date elemoſinā ⁊ munda erunt vobis oīa. Daniel: redi⸗
me elemoſinis peccata tua. Bernh. Elemoſina data in vita eſt lucerna
que illuminat animā ne cadat in tenebras eternas. Idē O homo ſi ie⸗
iunas in hoc non differs a dyabolo quia ipſe nunq̃ʒ comedit. etiā ſi vi⸗
gilas ipſe nunq̃ʒ dormit. ſi continens es ipſe nunq̃ʒ coit. ſi ſilentiū te⸗
nes ipſe nūq̃ʒ verbis dfluit. in hoc ſolū maxime dyabolū ſuperas ſi ad
elemoſinam operam preſtas. Beda fruſtra adoraturus manus ſuas ex
pandit ad deum qui eas ad ſubueniendum pro poſſe ſuo pauperi non
oſtendit. Apl's Pietas ad omnia valet. Nam ſi quis lubricum carnis
patitur vapulabit: ſed nō peribit. Hieronymus Non memini me legiſ⸗
ſe aliquem eſſe damnatum in hoc ſeculo qui vitam duxit liberalē. Gre
gorius Nunq̃ʒ eſt vacua manus a munere aut propter munus vbi eſt
archa cordis repleta bona voluntate. Auguſtinus: qui dat propter p̄⸗
ſentium pudorem vt interpellandis tedio careat: rem ⁊ meritum pdit.
Unde verſus. Da facie leta: ſine leticia faciei: ſcilicet tue. Si dederis
perdis rem meritumq; rei. Apoſtolus Hilarem datorem diligit deus.
Auguſtinus Elemoſina eſt res ſancta augens preſentia et minuēs pec
cata ſeparans a demonibus: iungens angelis: et eſt quaſi murus inex
pugnabilis circa animam. Thobias Magna fiducia eſt elemoſina co
ram deo omnibus facientibus eam. Idem Elemoſina ab omni peccato
liberat et non ſinit animam introire in tenebras eternas. Salomon

Sicut aqua extinguit ignem ſic elemoſina peccatū. Elemoſina enī ex⸗
tinguit ignem peccati. ignem ire dei ⁊ ignem totius gehenne.
Iam dictum eſt de Elemoſina duplici ſcȝ ſpirituali et corporali et
de ſpeciebus eius cum auctoritatibus probatis. Nunc dicendum
de Suffragijs quibus ſacerdos animabus exiſtentibus in purgatorio
tenetur ſuffragari quorum elemoſinis vſus eſt: ⁊ vtitur quibus anima
bus purgandis in penis purgatorij annus pro die ſtatuitur in penitē⸗
tia in hac vita neglecta vel non peracta que anime ſunt tertia pars ec
cleſie expectantes in purgatorio liberationē. Exemplū de filijs Iſra⸗
el per deſertum tranſeuntibus .xl. annis quod .xl. diebus tranſiſſent
ſi ɔtra deū nō peccaſſent. Triplex enī dr̄ eccl'ia ſcȝ in hoc mundo mi⸗
litans: in celo triumphans: in purgatorio expectans: vt predictum eſt
liberationem: quibus quattuor modis precipue poteſt ſubueniri. vnde
verſus. Miſſa: preces: dona: ieiunia quattuor iſta: Abſoluunt animas
quas purgans detinet ignis. Qui ignis ⁊ cetere pene purgatorij graui
ores ⁊ acerbiores ſunt quam omnes pene martyrum et omnia genera
tormentorum que in hoc mundo a tyrannis potuerint excogitari ⁊ ad
inueniri quarum animarum numerus omnium hominum viuentium
multitudine excellit. Unde Auguſtinus Neſcit quid petit qui pur⸗
gatorium petit. O deus quam dulce erit in hoc ſeculo ſatiſfacere: dico
ꝙ eſt grauius in purgatorio eſſe q̃ʒ hic penam ſuſtinere: quam diu ocu
lus poteſt claudi vel aperiri et quā illa pena quam habuit beatus Lau
rentius in craticula: Unde vna lachryma de puro corde prolata plus
purgat q̃ʒ decem anni in purgatorio: tamen inter duo mala minus ma
lum eſt eligendum. Unde anime clamant vt Iob miſeremini mei miſe
remini mei ſaltem vos amici mei quia manus domini tetigit me. Du⸗
plex enim manus intelligitur in hoc loco ſcilicet manus tangentis ſcȝ
in purgatorio animas purgans expectantes liberationē. ⁊ manus dam
nantis ſcȝ in inferno. Uñ mach. Sancta ergo et ſalubris eſt cogitatio
pro defunctis exorare: ſancta per compaſſionem charorum: ſalubris ꝑ
elemoſinarum largitionem ⁊ orationem fidelium: et precipue ſacerdo⸗
tes quibus committuntur anime quia elemoſine ſunt cibus animarum
oratio vero potus: ieiunia fidelium magna refectio ⁊ conuiuium: pere
grinatio charorum penarum alienatio ⁊ ereptio. Indulgētia vero eis
data prodeſt pro vt hic meruerunt dum viuerent: Unde legitur in cō⸗
memorationibus animarum. Deus cui ſoli competit medicinam pre⸗
ſtare poſt mortem ideſt indulgentiam quia ibi anime ſunt de foro ec⸗
cleſie expectantes liberationem ſcilicet in purgatorio quas manus do
mini tetigit vt dictum eſt. Pre omnibus autem remedijs quibus ani⸗
mabus exiſtentibus in purgatorio poteſt ſubueniri: miſſa ꝑcellit. Gre⸗
gorius: O quantū ⁊ viuificum donum dei quia nūq̃ʒ diuina celebrant̃
miſteria quin ibi concurrant duo virtuoſa opera ſcilicet vnius pecca⸗
toris conuerſio vel ad minus vnius anime de purgatorio liberatio. vn
de caueant heredes parentum ⁊ charorum mortuorum commiſſarij te⸗
ſtamentorum ⁊ maxime ſacerdotes ⁊ ceteri quibus anime cōmittūtur

Országos Széchényi Könyvtár - National Széchényi Library

vel quorum elemoſinis vſi ſunt vel vtuntur ne aliquo modo eis hec re
media ſubtrahant vel differant quia eorum viaticum eſt: quia ꝓ furto
⁊ ſummo ſacrilegio eis reputatur: quia primo mortaliter peccāt in deū
q eas ſanguine ſuo redemit. Scdo in ſanctos: ⁊ in omnes angelos de
quoꝝ collegio ſunt dum liberantur. Tertio peccant in omnes animas
exiſtentes in purgatorio quia impediūt earū abſolutionē. Quarto pec
cant in omnes chriſtianos viuos ꝓ quibus anime liberate a penis ora
rent ⁊ intercederent ad deū. Pro quibus negligētijs tales ſi non ſatis
fecerint in pſenti grauiter punient ⁊ in futuro ſeculo dampnabunt.

SEquitur vt ſupra dictum eſt vt quiuis paſtor ſit ſedulus et fide-
liter ſollicitus pro grege ſibi commiſſo ſcilicet pro viuis et defun
ctis ⁊ nō pſonaꝝ acceptor qa chriſtus gnāliter vno eodēqꝫ precio ideſt
ſanguine omnes redemit vt mereamur a domino directe commendari
dicente: Euge ſerue bone quia ſuper pauca fuiſti fidelis ſupra multa
te conſtituam:

QUo ergo ordine cenſetur ille qui ſemp abſens eſt a cura ſua nec
preeſt vt paſtor nec regit vt mercenarius. In illo eſtimo ordine
in quo nullus ordo ſed ſempiternus horror inhabitat. Bern Miror
clericos aliud eſſe q̄ꝫ ꝙ apparent in veſtitu ⁊ habitu aut quantulum
ſunt clerici geſtu ⁊ actu: neutrum exercent: nec regunt ſe vt clerici de-
berent: nec pugnant vt laici: ſed inordinate plures ex eis viuunt cōtra
canones ⁊ ſtatuta eccleſie confundentes ſeipſos ⁊ totius clerici hone
ſtatem. Et quia hic cum omnibus peruerſe viuentes moribus et vita
participant: omni pena in futuro punietur. vñ Origenes Unumqdqꝫ
quod eſt peccatū habet ſuū demoniū ⁊ vnūqdqꝫ demoniū habet ſuum
ſupplicium. Attendite ergo o vos ſacerdotes ad quid vocati eſtis ele-
cti ⁊ conſtituti vt dictum eſt: ⁊ ſeruire deo in ſanctitate ⁊ iuſticia: vnde
Apoſtolus: Non enim vocauit nos dominus in immundiciam: ſed in
ſanctificationem. vnde idem. Hec eſt enim voluntas dei ſanctificatio
veſtra vt ſciat vnuſquiſqꝫ vas ſuum ideſt corpus in ſanctificatione poſ
ſidere quia ambulans in via immaculata ideſt caſtitate mentis et cor-
poris hic mihi miniſtrabit in tanti corporis miniſterio ⁊ ego dominus
exaudiam eum. vnde Auguſtinus Quid prodeſt ſi caſtitas ſeruatur in
corpore: ⁊ mentis integritas intus polluitur in mente. Ceſarius Virgi
nitas i corpore nihil prodeſt. ſi charitas a corde diſcedat et humilitas
nec iā carnis itegritas ſeruat ſi amicus tumore ſupbie corrūpit. Ber.
ſupba caſtitas nō eſt vā caſtitas ſꝫ ornatū diaboli ꝓſtibulū. Au. aniad
vertite o vos ſacerdotes in q̄ꝫta puritate ⁊ tremore debet accedere ad
illd ſacrificiū ad qd xp̄us acceſſurꝰ ſāguinē ſudauit p̄ anguſtia vbi ipe
ſacerdos mirabilr ⁊ ieffabilr obtulit. Vñ dicatis cū ꝓpheta In toto
corde meo exqſiui te. Cor mundū crea i me deus. i. rſtaura et ſpm̄ rectū
innoua in viſcerbꝰ meis vt te pfecte diligere ⁊ digne laudare merear.

QUid ergo dicendū eſt d ſacerdotibꝰ manifeſte cohabitātibus cū
mulieribus vl adulterꝫ vl fornicatiōbꝰ vel ꝓpas oues violātibus

vel ebrioſis vel laſciuis ⁊ ſecularibus pluribus negotiis ⁊ vanitatibus
implicatis: Cōmittemus eū cōſcientijs epiſcoporū ⁊ eorum prelatis.
Hier. alieni erroris non eſt noſtrum reddere rationem: ſed prelatorū
Bernhar. integritati tue ſis diligens explorator non aliene quid ergo
de illis iudicandum eſt qui ſponſam chriſti violant. Hier. Sicut ſcele-
ſtus eſt ſacroſanctam eccleſiam temerarie deſtruere q̄ꝫ domum plebe-
iam: ita ſceleſtus eſt ſponſam chriſti violare q̄ꝫ ſponſam proximi. Glo-
ſa ſuper Leuiticū. Cum diabolus ſuper omni peccato gaudeat maxime
congaudet fornicationi ⁊ maxime in ſacerdotibus ⁊ religioſis q ſunt
miniſtri altaris. Hiero. Acerbiora gehenne tormenta ſunt quibus for
nicatores et adulteri debentur. Idem: quid tibi cum mulieribus tu ſa-
cerdos qui ad altare dei famularis: ⁊ in cuius loco ſtas. Dic ſacerdos
qui eiſdem labijs oſcularis filium virginis. quibus oſculatus es filiā
veneris. O iuda oſculo tradis filium hominis. Bern. O ſacerdos cor
pus tuum efficitur quottidie ſepulchrum chriſti quo ex ore tuo egredit
falſitas per quod ingreditur tanta veritas ſcilicet ipſe chriſtus. quomō
oculi tui aſpiciunt vanitatem qui inſpiciunt tantam veritatem: quare
manus tue extenduntur ad illicita que tractant tenentē omnia. quare
te in gurgitas ebriatate qui plenus eſſe deberes dei bonitate. Augu.
Si ſacerdos ſit vas incontinentie ⁊ libidinis iuxta filium virginis in
altari ſtatuet ydolum veneris. et cum ore polluto profert verba cano-
nis. os enim eius amaritudine ⁊ dolo plenum eſt quamuis enim oret
cum labijs tamen in faciem expuit ſaluatoris ⁊ cum preſumit ſumere
corpus dominicum in os eius pollutum leuius eſſet ei ꝙ proijceret eū
in lutum. Bern. vere ſacerdos qui in carne ambulant deo placere nō
poſſunt q placere meretrici cupiūt ⁊ preſumunt. Idē turpiſſimū eſt ma
nus deo dedicatas ⁊ ſacro criſmate conſecratas pudendis mulierum
ingerere ⁊ poſt hoc ſacroſanctum corpus dominicum tangere. Canon
Nullius preſumat audire miſſam a preſbitero quem pro certo nouerit
habere concubinam. di. xxxij. nullus: Aug. in decretali. xl. ca. de vita
preſpiteroꝝ dicit. ꝙ plus placet deo rugitus leonum ſiue mugitus bo-
um ⁊ grunnitus porcoꝝ ſiue ſuum q̄ꝫ cantus i choro preſbiterorum can
tantū luxuriantiū. Gre. in decetali. xl. ca. ſi quis preſbiter diacconus
ſbdiaconꝰ iacuerit in īfamie fornicatiōis inhibeo ei introitū eccl'ie do
nec ſatiſfaciat de mala fama ſua deo et populo: ⁊ ſi non ſatiſfaciat de
inhibeo vobis ne aliquis veſtrum audeat audire officiū eius quia om-
nes benedictiones vertuntur in maledictiones teſtāte Malachia pro
pheta Maledicam inquit benedictionibus veſtris quia manus veſtre
plene ſunt ſanguine. Bern. O quam temerarium ⁊ quā nephandum
eſt pollutis manibus tractare filium virginis et ore ſordido ſumere: q̄
mens non rapitur ad exceſſum. quis oculus non erubeſcit. quis audi-
tus non terretur vbi mundi pretium proijcitur in ſterquilinium ideſt
in os immundi ſacerdotis. Mirum eſt ꝙ talis tunc non veretur ange
lum dei ſtare iuxta ſe qui ſecet eum per medium. et tales bene poſſunt
vocare preſbiteri Suſanne. Aug. O tu indigne ſacerdos noli me plus

Országos Széchényi Könyvtár - National Széchényi Library

affligere: plus em̄ vulnus peccati tui me leđit q̄ vulnus lateris mei.
Idem magis delinquūt: qui iam regnantē in celis contemnūt peccan
do ſcꝫ indigne corpus chriſti tractātes et ſumētes q̄ qui crucifixerūt
eū ambulantē in terris. non quaſi crucifigentes ſed quaſi tanti ſacra⸗
mēti indigni cōfectores ⁊ preſumptuoſi ꝑceptores: quia illi ſemel deū
crucifixerunt in terris: iſti quantū in eis eſt indigne tractātes ⁊ ſumē⸗
tes quottidie crucifigūt. Ambro. Qui indigne chriſtū ſumit idē eſt ac
ſi ipm̄ interficiat. Aug. Melius eſt ſpūali penitus omittere q̄ indigne
tractare vel tangere. Idē inter omnia miſericordie dei opera que ab
initio impenſa ſunt ſalute hominū nihil mirabilius: nihil excellentius
q̄ ꝙ pro mūdo crucifixus eſt dominus. Leo papa Magis admirāda
dei humilitas q̄ ſua maieſtas. Aug. Minima gutta ſanguinis chriſti
ſuffeciſſet ad redemptionem generis humani: ſed ideo maior copia ſan
guinis eius data eſt: vt copioſior clareſceret chriſti affectus nos dili⸗
gentes. Unde Bernardus. Patet enim amor chriſti nos diligentis in
vulnera lateris.

Attende ergo o homo quantū pro te datū ſit ⁊ maxime tu ſacer⸗
dos qui corpus ⁊ ſanguinē tractas dn̄i. Timentium vero eſt ꝙ
dominus tales ſacerdotes indignos ut dictū eſt non exaudiat: ſed magis
eum ad iracūdiam ꝓuocant. vn̄ illud: prouocauerūt eum filii eius ⁊ nō
filie: ſed belial in ſordibus .i. in peccatis: ideo dn̄m non placāt: ſed ma
gis offendūt eum. Nam etiā loca ſacra que tangūt ⁊ calcāt q̄ diu ſunt
in peccatis obſtinati contēnant. Bern. Sacerdos ſine offenſa viuat:
qui pro offenſis inuicem deum interpellat: ne offenſum potius ad ira⸗
cundiam prouocet q̄ compeſcat. Aug. Magis preiudiciū deus in mū
do non patitur ab hominibus viuentibus q̄ a ſacerdotibus carētibus
ſciētia ⁊ bona vita. Idem plus placet deo vlulatus canū vel luporum
q̄ cantus inimicorum ideſt clericorum malorum. Gre. Nihil eſt quod
tm̄ offendat eccleſiam dei q̄ ꝙ indigni aſſumātur ad regimen animaꝝ.
Unde prelati quidam nunc tp̄is parum curāt quos iam ad ordines re
cipiant vel admittant vel quibus in ſacerdotes promouendos manus
imponant. Unde laici iā clerū vilipendūt ⁊ claues eccleſie minime cu
rant totamq̄ʒ dignitatem ſacerdotū. quia negligentes et ceci ſunt du⸗
ces eorum ⁊ doctores cecorū. Apl's Cauendū eſt ne cum aliis predica
uerim ⁊ ipſe reprobus efficiar. Predicant quidā non mechandū ⁊ ipſi
mechantur: non furandū ⁊ ipſi furantur ⁊ cetera vicia tam verbis quā
factis inordinate viuētes perficiunt. Hec omnia predicta prelatis cō⸗
mittimus ⁊ eccleſiaſtici correctioni corrigenda.

O Uos ergo prelati ⁊ preſbiteri in vobis pendēt anime ſubditorū
veſtrorum vobis commiſſo: ſi. Preſbiter dicit̄ quaſi prebens iter
regi ſibi cōmiſſo verbo et vite bono exēplo etiā pro poſſe temporale
ſubſidiū. Et nō tantū querat lucrū rerum temporaliū: ſed animarū pro
quibus filius dei mortem ſuſtinuit. Unde dicit dominus: Quem perdi
tum de manu paſtoris requiram.

LEgitur in tertio li. Regū. Cum regina Saba in aula Salomonis
eſſet intuita ordines miniſtrantium ad menſam regalem ⁊ omnem or⸗
natū curie ⁊ familie: pre omnibus laudauit ordinē pincernaꝝ: erāt em̄
vnius habitus. Aula Salomonis ſignificat eccleſiā: regina mēſam ſcꝫ
ſummi regis .i. altare in quo conficit̄ tractatur ⁊ ſumit̄: ⁊ fideliter mini
ſtrat̄ ſacroſanctū corpus chriſti: cui mēſe diuerſi ſacerdotes deſeruiūt
⁊ angeli infiniti q̄ dicunt̄ virtutes celorū. Huius menſe ſcꝫ altaris ſa⸗
cerdotes ſunt pincerne. ideo debēt eſſe vnius habitus .i. vnius ſancte
cōuerſatiōis in aula ſummi regis vt poſſint dicere cū pſalmiſta. In do
mo dn̄i ambulauimus cū conſenſu .i. in dei volūtate. qui pincerne ſcꝫ ſa
cerdotes q̄ pre omnibus ſunt electi ⁊ cōſtituti ad diuina libamina infū
denda: ⁊ ad honorē ſummi regis et familie .i. fidelibus ꝓpinanda. Un̄
eis dicit̄ per ꝓphetā Mundamini q̄ fertis vaſa dn̄i .i. ꝑparate illa cor
da veſtra in om̄i uirtute ⁊ mūdicia interius ⁊ exterius: interius p̄ cha⸗
ritatē: exterius p̄ bonā famā et boneſtā conuerſationē vt digni ſitis bi
bere de manu domini vinū mero plenū mixto. Unde pſal. Calix meus
inebrians q̄ preclarus eſt: Canticorū Bibite vinū qd̄ miſcui vob̄: ſcꝫ
in mea paſſione ſanguine ⁊ aqua de meo latere profluente ⁊ ebriamini
vino mee dilectionis: non tn̄ dico mero ſed meraciſſimo. ſcꝫ illius vue
de qua legitur vt biberēt ſanguinē vue meraciſſimū ſanguinē filii virgi
nis intemerate. Uue dico illius vitis q̄ dixit Ego ſum vitis vera ⁊ pa
ter meus agricola eſt. Nobilis eſt vinea in qua pater celeſtis agricala
eſt. Nobilis vitis filius dei eſt nobiles palmites ſcꝫ apl'i. nobile vinū
eius: cuius ſacerdotes ſunt pincerne ſcꝫ illius ſanctiſſimi vini .i. ſan⸗
guinis xp̄i q̄ profluit de torculari quod dn̄s ſolus in ara crucis dum pa
teretur mortem calcauit: qui omnibus ſcꝫ ſanguinē vue predicte in cū
credentibus propinaret meraciſſimū quem aſſumpſit homo factus de
mundiſſima carne glorioſe virginis marie.

Ya vos ſacerdotes pincerne veri Salomōis .i. ieſu chriſti ⁊ came
rarii ⁊ ſecretarii ⁊ diſpenſatoris miniſteriorum dei diligenter attē
dite in quo gradu et dignitate ſitis conſtituti. ſcilicet ſuper om̄ia bona
dn̄i. Aug. Quid potuit deus pl' facere ſacerdotibus q̄ ipm̄ creare tra
ctare ſumere ⁊ miniſtrare. Ergo redite ad cor et inſpicite illud inſigne
priuilegiū veſtre dignitatis. Quinq̄ʒ em̄ ſunt dignitates ſacerdotū pre
ceteris. Primo dicit̄ ſacerdos quaſi ſacris dotatus ſcꝫ ſacris ordinib'
quia ipſe eſt in ſummo gradu qui eſt ſacerdotū. Scd̄o quaſi ſacris dedi
tus ſacramētis .i. ad ſacrificāda ſacramēta. Nam ipſe ſacrificat ſacro
ſanctū corpus dominicum verbis: ſignis ⁊ prodigiis: ⁊ cetera ſacramē
ta. Tertio dicitur quaſi dans ſacra. Dat em̄ baptiſmū: cōfeſſionē: peni
tentiam. indulgentiā: eucbariſtiam: benedictionē: ⁊ extremā vnctionē
Quarto dicit̄ ſacerdos q̄ſi ſacra docēs: docet em̄ verbū ſancti euange
lii ⁊ articulos fidei. Quinto d' ſacer dux q̄ſi ducatū prebēs: ⁊ iter po⸗
pulo dei ad regna celorū verbo ſane doctrine ⁊ vite bono exēplo: vn
de verſus. Sacris dotatus et ſacris deditus atq̄ʒ Sacra docens ſacra
dans et dux ſacer eſto ſacerdos. Bern. Elegi mihi in ſacerdotem

Országos Széchényi Könyvtár - National Széchényi Library

dignum: manſionis habitaculum in vaſe vitreo: quia licet vitrum de
vili materia ſit tamen probatur clarius ſuper aurū ⁊ argentum: ſic qui
libet ſacerdos: quamuis ſit peccator: tamen prelucet omnibus alijs re
bus regibus et principibus et eſt dignior omni creatura: Vos eſtis
genus electum. gens ſancta: regale ſacerdotium: Populus acquiſitio-
nis: non ſolum temporalis electionis: ſed eterne predeſtinationis: Ele-
git autem vos dominus ante mundi conſtitutionem qui non dum era-
tis niſi predeſtinati. Et eſt notandum ꝙ predeſtinatio nihil aliud eſt
quam gratie vel glorie preparatio ſcilicet gratie in preſenti ⁊ glorie in
futuro. Unde Aug. ſuper illo uerbo elegi ⁊ preelegi. O preſbiter ſiue
ſacerdos: Siue deus ſic te elegit: redde rationem villicationis tue: qd
vel quod in hoc ſeculo elegeris: dum deus vltionem a te requiret: quia
ſcriptum eſt: Cui plus donauit plus requiretur ab eo.

O Ueneranda ſacerdotum dignitas ſi digne et ſacerdotaliter vixe
ritis: in quorū manus velut in vtero virginis filius dei incarnat.
O celeſte miſterium quod per vos pater ⁊ filius et ſpirituſſanctus tā
mirabiliter operatur ꝙ vno eodemq̃ momēto idem deus qui preſidet
in celo in manibus veſtris eſt ſacrificium Gre. Hoc tam inſigne priui
legio ſtupet celum: miratur terra: veretur homo: horreſcit infernus: cō
tremiſcit dyabolus: veneratur angelica celſitudo: Quid ergo tribuam
domino pro omnibus que retribuit mihi verbi gratia. Iſte qui creauit
me dedit mihi creare ſe: qui creauit me ſine me: creatur mediante me
Quid ergo retribuam domino pro tam ſingulari dono ſacerdotii mihi
impenſo: quod eſt datum optimum ⁊ donum perfectum: quaſi dicat ne
ſcio: niſi duo minuta ſcilicet corpus ⁊ animam: corpus in ſeruientem ⁊
animam in laudem: vnde pſalmiſta: Lauda anima mea dominum.

C Onſiderate ergo mirabilem veſtre excellentie dignitatem ꝙ vos
deus non ſolum pre cetero genere ordinauit ſed pre cunctis cre-
aturis quas ad laudē ⁊ gloriam nominis ſui creauit: vñ domin⁹. Ego
conſtitui te ſuper gentes ⁊ regna vt euellas peccati maculam: ⁊ edifi-
cas corda hominum penitentiam agere volētium et diſperdas errores
⁊ plantes uirtutes in animabus viuificādis: vnde dominus: Ego vos
elegi de mundo ⁊ poſui vos ad gratiam vt eatis volendo ⁊ fructum af
feratis fideliter operando: ⁊ fructus veſter maneat ineternum congre
gando. Bern. Nullus fructus charior deo eſt quam fructus animarū
pro quibus mortem ſuſtinuit filius dei. Qui eñ deo in omnibus homi
nibus lucrantur animas per baptiſmum: regenerant per cōfeſſionem
⁊ per penitentiam reuocant: ⁊ eos ſacramēto eucbariſtie cibant: quaſi
dicat nullus niſi ſacerdos Malachias Labia ſacerdotum cuſtodiunt
ſcientiam ſcilicet dei quia angelus domini exercituum eſt. Angelus do
mini conuerſatione angelus in diuinarum ⁊ gratiarum actione ange-
lus: in ardore charitatis angelus: in ſubiectione humilitate. Salue re-
uerentia angelorū quorū infinitus eſt numerus: dico ꝙ maiores eſtis
ꝗ̄ angeli ⁊ precellitis dignitatē eorū largo modo loquendo: Cui nāq̃
angelorum tradidit deus quod datum eſt ſacerdoti ſcilicet quodcumq̃

N Ota due ſunt claues ſcz ſcientie et poteſtatis date beato Petro
et ceteris hominibus. non omnibus ſed ſolis ſacerdotibus ⁊ ſuc
ceſſorib⁹ ſuis. Licet eñ ſolus deus peccata remittat tñ nunq̃ vel raro
ſine ſuis miniſtris .i. ſacerdotibus. qđ poteſt probari ꝑ leproſos quos
cū dñs mūdaſſet dixit. Ite oſtēdite vos ſacerdotibus ⁊ humiliter obe
dite. ⁊ dū irēt mundati ſunt. Probari etiā pōt ꝑ lazarū quē cum dñs
ſuſcitaſſet a mortuis dixit diſcipulis ſuis ſoluite eū et ſinite abire. Et
q̄re ipſe dñs non ſoluit eū a vinculis corde ꝗ ſoluit eū a vinculis mor-
tis. ⁊ quare nō iuſſit mariā et martham ſorores eius ſoluere vel iude-
os cognatos eius qui erāt ei ꝓpinquiores debito naturali ꝗ̄ diſcipuli
domini. Per hoc euidenter patet ⁊ ꝓbatur ꝙ ſolis ſacerdotibus a do
mino data eſt poteſtas ligandi atq̃ ſoluendi. Ecce quanta dei benigni
tas ⁊ ſacerdotum dignitas quia ipē dominus qñq̃ ꝑ malos bonū ope
ratur et hoc ideo ne claues eccleſie a fidelibus paruipendantur quia ſi
aliquādo ſacerdotes nō habent ex merito tamē habent ex officio digni
tatis et ſi quis ſacerdotū idignus. ſit quod abſit hoc ſibi nō tibi noce-
bit: Ecce quāta poteſtas vobis ſacerdotibus data eſt ꝗa lingue veſtre
claues celi facte ſunt. Bern. O quantam dignitatem contulit vobis
deus: quanta eſt prerogatiua ordinis ſacerdotalis pretulit vos regi-
bus terre. pretulit hunc ordinem omībus hominibus. immo vt altius
loquar pretulit vos angelis tronis ⁊ dñationibus. Sicut enim nō an
gelos ſed ſemen apprehendit Abrae ad faciendam redemptionem: ſic
nō angelis ſed hominibus ſcilicet ſolis ſacerdotibus corporis ⁊ ſangui-
nis ſui commiſit conſecrationem. Nota ꝙ ad quinq̃ verba ſacerdotis
ſtantis ad altare et dicentis verba canonis Hoc eſt eñ corpus meum
quibus verbis dominus dedit vim conficiendi in cena prelatis vel in
lotione pedum diſcipulorum in cena cum dicebat diſcipulis ſuis Hoc
facite quocienſcunq̃ ſumitis in meam cōmemorationem ideſt ob mei
amoris memoriam quem exhibui in cruce paſſus pro vobis. Tunc eñ
vt dicit. Bern. Celi celorum aperiuntur ⁊ ipſe Chriſtus qui eſt in ſinu
patris mox venire dignatur in manus ſacerdotis cui virtutes celorum
deſeruiunt. ⁊ panis in altari in verū corpus chriſti ⁊ vinum in eius ſan
guinem cōuertitur ⁊ trāſmutatur ⁊ ſub modica forma panis totus ve-
latur deus verus ⁊ homo. Unde Eſaias. Uere tu es deus abſcondit⁹
ſcilicet in hoc pane vt medicine ſub nebula. Pſal. Mirabilia opera
tua domine ſcilicet in hoc ſacramento corpis et ſanguinis tui ⁊ anima
mea cognoſcet nimis ſcilicet credendo firmiter.

C Um ergo tāta dignitas ſit ſacerdotis ꝙ creator ſit ſui creatoris
⁊ totius creature. ipm ꝑdere vel dānare incōueniēs eſt vñ: Iſid.
Sicut patrē iterficere filiū impoſſibile eſt. ſic creatorē ꝑdere creaturā
incōueniēs eſt. ſicut in eccleſia relige ſanctoꝝ quorū aīme in celis ſūt
condūtur. ſic ipſe chriſtus requieſcit in corde digni ſacerdotis. Aug.
Elegi et preelegi mihi cor digni ſacerdotis in habitaculum dgnum me

Országos Széchényi Könyvtár - National Széchényi Library

manſionis tanq̃ in vaſe vitreo. Licet vitrũ ſit de vili materia tñ ſplen
didius eſt auro ⁊ argẽto. Sic ſacerdos prelucet dignior ⁊ maior corã
deo oĩbus hoĩbus regibus et pricipibus huius mũdi in ſua dignitate.
vñ honorandi ſunt ſacerdotes quibus deus tantã in mũdo pre oĩbus
hoĩbus contulit gratiã ⁊ honorẽ. vñ dñs Qui vos audit me audit. ⁊ q
vos ſpernit me ſpernit. Apl's qui vos cõturbat ſcʒ indebite. iuditium
portabit quicunq; eſt ille. Zach. qui vos ſacerdotes tãgit offendit pu
pillam oculi mei. Et dñs in pſal. nolite tangere chriſtos meos quos et
ꝓphetas vocat dominus. Et in ꝓphetis meis nolite malignari.

LEgitur de Alexandro rege magno ꝙ cũ venit hiẽl'm ad expugnã-
dum eam. occurrit ei ſacerdos iudeorũ in ornatu pontificali que-
ſiuit rex quis eſſet: ⁊ dictũ eſt ei ꝙ eſſet ſacerdos altiſſimi: ipſe vo de-
ſcẽdens de equo: humiliter inclinãdo honorauit eũ: ⁊ ſic iudei obtinu
erunt gratiam regis: Quãto magis ſacerdotes chriſtianorũ huius tem
poris honorandi ſunt: q2 ipſe deus honoratur in ipſis cuius camerarij
ſunt et miniſtri. Salomon Dabitur illis ſcʒ ſacerdotibus electum dei
donũ: ⁊ ſors in tẽplo dei altiſſimi. i. ſors duplex gratie ⁊ glorie. De ſor
te gratie ⁊ glorie Pſal. In manibus tuis ſortes mee. i. ordo ⁊ vita ele
ctionis. De ſorte glorie Daniel Stabis in ſorte tua in finem dierum
Sap. Ecce computati ſunt ſcilicet ſacerdotes inter filios dei. et inter
ſanctos ſors illorum eſt ſcilicet ſacerdotum. Merito ergo gaudete et
benedicite vos ſacerdotes domini domino laudate ⁊ ſuperexaltate eũ
in ſecula qui vos ad tantam gloriam elegit.

VEnit filius hominis querere ⁊ non ſeducere: ſaluare ⁊ non diſſi-
pare ſicut mali prelati. De quibus Sa. Durũ eſt iudiciũ his qui
male intrant durius his qui poſtq̃ intrauerũt male viuũt: duriſſimum
his qui male pſunt. Tres eñ ſunt queſtiones quõ intraſti: quõ vixiſti:
⁊ quõ rexiſti. De primo Amice quõ huc intraſti nõ habẽs veſtẽ nupti-
alẽ: Si forte canonice intraſti: non per preciũ violẽtias: non per preciũ
non per conſanguinitatẽ. Ad huc reſtat qua intentione aut p charita-
tem aut p cupiditatẽ. Si ꝓpter deum faciat que dei ſunt: ſicut q venit
ad forũ: faciat ea ꝓpter que venit. At ille obmutuit qa nõ precauit ſibi
de hac queſtione quia oculus non erat ſimplex. i. intentio. igit̃ totũ cor
pus erit tenebroſum. vñ. dñs mitte eum in tenebras exteriores. Scd'a
queſtio fit per yſaiam. tu qs es quaſi quereret quis hic q̃liter vixiſti in
eccleſia tua. Si neſcis reſpondere ſequitur Apportari te faciam quaſi
apportatur gallus gallinace? qui maior eſt alijs. et maiores in eccleſia
dei iã nihil faciunt ſed minores. Tertia queſtio fit p hieremiam Ubi
eſt grex tuus qui datus eſt tibi pecus inclitũ. i. valde glorioſum. Et ne
credas deũ poſſe dubitare de aliq̃ oue. dicit eñ adhuc tranſibũt oues
per manus numerãtis. Si igit̃ nõ ſolũ pro vobis ſed pro ſingulis ſub-
ditis oportet rationẽ reddere q̃ duriſſimũ putas iuditiũ erit omnibus
qui pſunt. Tria ſunt qbus optime diabolũ vincimus. ſ. ardẽs cogitatio
carnis mortificatio: ⁊ acuta oratio. De primo pſal. Inmeditatiõe mea

exardeſcit ignis qua fugas diabolũ fulgura chorruſcantẽ. maxime ſi me
ditatões ſint de paſſione chriſti. De ſcd'o apl's Caſtigo corpus meũ et
in ſeruitutẽ redigo. De Tertio Aug. oratio humilis diuinũ promeret̃
auxilium. Chriſtus dicit per Ezechielẽ ad prelatũ: ſpeculatorẽ dedi te
domui iſrael. i. laicis. Unde valde neceſſe eſt vt ſint lucidi paſtores q2
nemo põt in ſpeculo ſpeculari lutoſo. Chriſtus eſt ſol: paſtor debet eſſe
luna. luna eñ non habet lumen niſi a ſole: ita ſacerdos non debet reci
pere decorẽ a mũdo ſed tñ a chriſto. Item ſacerdos q pro nũmis cele-
brat videtur dicere cũ iuda. Quid vultis mihi dare ⁊ ego vobis eũ tra
dã ergo nephas eſt vendere dominũ ſuũ. Cogita ꝙ primus ſeruus vẽ-
ditor ſeipſum ſuſpendit. Iudas eñ nũmos miſit in templum peiores
ſunt ſacerdotes qui denarios pro quibus cantant mittunt in lupanar
⁊ inventrẽ ſuum. Iudas ſemel chriſtum vendidit ⁊ de hoc penituit: et
tu forte multotiens vendidiſti ⁊ non penites caue ne deſperans teip-
ſum ſuſpendas. Bern. Venient ante tribunal iudicis: audietur pupil-
lorum accuſatio ⁊ grauis allegatio quorum vixerunt ſtipendijs ⁊ non
voluerunt peccata corꝫ. Audi dñm dicentem: Vos comeditis peccata
populi. Et alibi Paſce paſce: ſed non dicit vende vende. Item o bone
Ieſu videt̃ contra te conſpicare vniuerſitas populi Chriſtiani. Nam
illi in perſecutione tua ſunt primi qui in eccleſia videntur gerere prin-
cipatum. Si quis de populo deueniat ille ſolus perit: ſed ſacerdotis er
ror multos perire facit ſi etiã non obeſt quantũ ꝓdeſt: Bern. O ſacer
dos corpus tuũ efficitur quottidie ſepulcrũ xpi: cur tunc per os tuum
egredit̃ falſitas p qd' q̃ttidie ingredit̃ veritas. Cur oculi tui vidẽt va
nitatẽ q q̃ttidie aſpiciũt veritatẽ. Cur man? tue extendunt̃ ad illicita ⁊
inania q tenent tenentẽ oĩa. Cur te ingurgitas ebrietate q tot? plenus
debes eſſe bonitate. Rogo ergo te vt fugias omnẽ vanitatẽ ne in futu
ro cõdemneris per veritatem. Tãto vtiq; grauius cades ab alto q̃to
excellentius pollas dignitatis officio. Idẽ Bern. O dñe paſtores tui
mutati ſunt in tonſores: agni in lupos. defenſores in diſſipatores: q de
berent eſſe ſobrij: quottidie ſunt ebrij. qui prelati pilati: qui caſti inceſti
qui paſtores ſeductores. Nonne tociens repetitũ eſt: petre amas me
paſce oues meas quaſi dicat niſi me perfecte diligas. i. pluſq̃ te tua ⁊
tuos non intromittes te de cura iſta. nec tu ſacerdos et maxime paſtor
ꝓ ouibus pro quibus effuſus eſt ſanguis meus. Bern. Non debet ali-
orum ducatũ ſuſcipere qui non vult alios bene viuendo precire: Nul-
lus ita vilipendit officium ſuũ ſicut clerici. Fabri ⁊ agricole mane ſur-
gunt ſed non ipſi: dormiunt eñ vſq; ad meridiem. Bern. Ue ſacerdoti
bus miſeris proditoribus ſocijs q chriſtũ iterũ quantũ in eis eſt crucifi
gunt ⁊ ſanguinem teſtamenti pollutum ducunt. Qui manibus pollutis
oculis impudicis ore venato corde impudico. dum ad reuerendum ſa
cramentũ nõ reuerẽter accedũt. ãgelos aſſiſtẽtes offẽdũt ⁊ de ſingl'ari
medicina ſibi mirabilẽ acqrũt etiã dãnationẽ. Cauete vobis plaruli

Országos Széchényi Könyvtár - National Széchényi Library

voratores vt catuli. morté nō attenditis q fauoré venditis. dātur nū-
mi ꝑcurantur puuli ſcꝫ ydeote irregulares excōicati giezite ebrioſi lu
ſores nunq̄ꝫ caſti. ſemper inceſti. ve vobis. ve et frequenter ve.

Dominus tranſiens de hoc mundo ad patrem. eccleſiam quā ſuo
ſacratiſſimo ſanguine redemit. fratribus ſuis ſcꝫ ſacerdotibus re
gendā ꝯmiſit dicens. Exiui a patre ⁊ veni in mundū iterꝫ relinquo mū
dū ⁊ vado ad patré vos oues meas cuſtodite ꝓ quibus ſanguis meus
effuſus eſt. Quāta ſit dignitas ſacerdotis ſcꝫ officij ⁊ ordinis audiam⁹
⁊ videm⁹ q̄ꝫtūcūqꝫ em̄ ſit aliqs bonus tn̄ nō poteſt ꝯficere corpus xp̄i
niſi ordinatus fuerit vt officij ſacerdotalis exhibeat miniſteriū. dei aūt
officiū eſt tribuere bn̄dictiones. vn̄ Aug. Sacerdotes nō ꝓpria virtute
benedicūt ſed quia xp̄i figurā gerunt ⁊ ꝓpter eū qui in ipſis eſt bn̄dicti
ones tribuūt plenitudiné. O ſacrū ⁊ celeſte miſteriū ꝑ qd̓ pr̄ ⁊ filius et
ſpūſſctūs mirabiliter oꝑatur. Credimus ꝙ poſt deū nō eſt tāta gratia
⁊ poteſtas ſicut eſt vr̄a. Bern̄. Sup ptāte veſtra te ⁊ tā inſigni priui-
legio veſtro ſtupet celū miraꝛ terra cōtremiſcit diabol⁹ abhorret infer
nus vereꝛ hō veneraꝛ plurimū angelica celſitudo. ꝙ vno eodemqꝫ mo
mēto deus q preſidet in celo in manibus vr̄is eſt in ſacrifitio. Sed vn̄
hoc piiſſime ⁊ dulciſſime ieſu vt ſacerdotes. qui ſūt vt nos vermiculi ⁊
puluis ⁊ cinis te preſenté habere mereanꝛ ꝑ manibus pre occulis qui
totus ⁊ integer ſedet ad dexterā patris q vnius hore momento a ſolis
ortu vſqꝫ ad occaſum ab aquilone vſqꝫ ad auſtrū preſto es dn̄e. Certe
nō ex debito nō ex merito ſed ex volūtate tue bn̄placito ꝑparaſti te in
dulcedine tua pauperi deus ſcꝫ ſacerdoti. Hec eſt vere celeſtis idulgē
tia. hec eſt cumulata gloria. hec eſt vere ſuperexcellens gr̄a ſacerdotes
tenere deum in manibus Nullis angelorū nullis archangelorū nullis
ſpiritibus ſed hoībus. nō omnibus ſed tm̄ ordini veſtro cōmiſſam eſſe
credimus celebrationé tanti miſterij vt cōſecratus in ſacerdoté ꝓpius
⁊ ipſum cōficiat in altari qd̓ xp̄s in cena paſcali cōfecit manibus ſuis
In altari quippe ſacerdotū ore manibus cōficitur chriſti corpus. non
creatur non naſcitur. ſed qd̓ totū in dextera patris eſt. totū in manib⁹
totū in ore ſummētis. vnus in multis ⁊ diuerſis. O ſacerdos tu es ſa-
cer dux ſacra docens ſacrū dans. Sacer dux in exhortatiōe. ſacra do-
cens in ꝑticipatione carnis et ſanguinis xp̄i: ſacrū dans pro deo exē-
plū viuēdi ceteris. Ut amplius mouearis imo vt magis incaleſcas in
amoré tui redemptoris: voluit xp̄s vt iugiter coleretur ꝑ tuū miſteriū
quod ſemel offerebaꝛ in mundi preciū. et ꝑhennis illa victima viueret
in memoria ⁊ ſemp eſſet in gloria patris. Un̄ moyſes rogauit dominū
q̄ndam dicens Oſtende mihi teipſum dn̄e verū. ſed tibi non ſolū oſtē
ditur ſed in manibus tuis ſe tradidit Delectari ergo debes o tu ſacer-
dos ⁊ gaudere in ſacramēto altaris in cuius cōfeſſiōe fidelis miniſter
inuenit in medio patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti aſtātibus ex omni latere ſu-
ꝑius ordinibus ſacramentū per notabile miſteriū ſuperexcellētis glorie
videt ⁊ ſentit ſacerdos filiū dei fratré ſuū ⁊ amantiſſimū. cuius veraci

ter carné ⁊ ſanguiné tenet. vn̄ pſal. Narrabo inquit nomé tuū fratri-
b⁹ meis. videt et ſentit ſpm̄ſanctū a patre ⁊ filio ꝓcedenté. domeſticū
eſſe ſociū factoré ⁊ diſpenſatoré ſuū qa ipſe vere conſolator eſt penitē
tiū ⁊ aduocatus omniū in ſe ſperantiū. Uidet verū deū ⁊ ſentit ſpiritu
aliter angelos ⁊ omné celi celorū ſenatū ſibi applaudenté ⁊ vt cōciuis
eorū aſſcribi mercatur. Ibiqꝫ celebraꝛ familiare colloquiū inter deum
⁊ moyſem amicū ſuū. i. fidelé miniſtrū. Penſa igiꝛ: iugiter amplectere
ſuauiter repone fideliter quid audis qd agis quid legis qd tenes. calix
ſepulcrū xp̄i. patena lapidé ſupoſitū. corporale ſudariū. ſubſtractoria
corꝑalis lintheamina qbus inuolutus fuit xp̄s ſignificat Hoſtia quā
vides non eſt panis ſed caro ⁊ ſanguis eius q pependit in cruce ꝓ mū
di vita. Iā oculis tuis vides pané angelorū qui neſcit putreſcere. non
vadit in ſeceſſum. ſed ducet te in excelſum. illuc reducet te vn̄ retraxit
ymaginé. Hoc itaqꝫ ſacramentū ab eterno in celo repoſitū. ſed diabo-
lo penitus celatū. ꝓphetis quibuſdā reuelatū ſollicitudini ⁊ ſanctitati
veſtre eſt traditū ⁊ ꝑ omnia donatū. Quis vidit talia. videant oculi ne
mirenꝛ qa omnia ſicut voluit fecit O ſacerdotes quantū eſt ꝙ in ele-
uatiōe manuū veſtrarū capita regū inclinanꝛ. ꝙ reges ⁊ regine vobis
munera offerūt Omnis eccleſia vos patres cōfitetur ⁊ expectat inter-
ceſſores. In quorū priuilegiati amoris premiū datū ⁊ dictū eſt Petro
Paſce oues meas. in ſingularitate ptātis datū eſt ⁊ dictum apoſtolis
Qd̓cunqꝫ ligauerit ſuper terrā ⁊c. Penſate q̄ꝫtum eſt hoc maximū ſcꝫ
ſi ad legationé angelorū aſcenſus hoīm expectareꝛ. q̄tū ergo eſt ſi ad
arbitriū hoīm aſcenſus inclinaꝛ angeloꝝ. Audite veſtri officij digni-ta
té. cautelam ⁊ cōſtantiā cum dixit Elegi vos ⁊c. Officium vt cū dixit
etatis. cautelam vt cū dixit fructū afferatis: cōſtantiā vt cum dixit fru
ctus veſter maneat. Uobis etiā dictū eſt. Ite in orbem vniuerſum ⁊c.
Electi ergo eſtis vt etatis. ergo periculū eſt vobis ſtare. periculoſius
ſedere. periculoſiſſimū eſt iacere.

Recordor me legiſſe ꝙ accidit in burgundia cū ſacerdos quidam
veniret ad ſinodū tranſiēns ꝑ mediū nemorū obuiū habuit dia-
bolū in figurā hoīs transfiguratū qué cum ſalutaſſet tradidit ei litterā
quandā clauſam tradendā epō ⁊ vniuerſis rectoribus in illa ſinodo cō
gregatis. Quā cū apperuiſſet eps in pn̄tia oīm fecit legi. Tenor auté
illius littere erat iſte. Rectores tenebrorum rectoribus eccleſiarū ſa-
luté. Mandamus vobis ꝙ multū diligimus vos qa quodcūqꝫ vobis
cōmittiꝛ ad infernū cū magnis glomerationibus deſtinatis. Ité alibi
dictū fuit epō puerſo a xp̄o dn̄o. Qn̄ mihi reduces aīmas q̄s cū prauo
exemplo dampnificaſti. Bern̄. Timeant clerici miniſtri eccleſiarū q in
terris res ſanctorū quas poſſident tā inique gerūt vt ſtipendijs q̄ ſuffi
cere debeant minime cōtenti. ſupflua quibus egeni ſuſtētari deberent
impietate ſacrilegij ſibi detinent et in vſus ſupbie atqꝫ luxurie victum
pauperum cōſumere nō vereꝛ. duplici iniquitates peccāte ſcꝫ ⁊ ꝙ ali
ena diripiunt: ⁊ ſacris in ſuis vanitatibus ⁊ turpitudinibus abutun
tur Heu hodie nō paſcunt paſtores oues ſed ſeipſos propter quod

Országos Széchényi Könyvtár - National Széchényi Library

cõminatur eis dominus dãnationẽ. Ezechielis. xliij. Ue paſtoribus hieruſalẽ q̄a paſcebant ſeipſos: nõ oues paſcunt̄ a paſtoribus a q̄bus paſci deberẽt. Ber. Uñ Conuenit bonitas amabilẽ: ſciẽtia diſcibilem: diſciplina imitabilẽ reddũt. Scientia ⁊ diſciplina bonitatẽ attrahunt: ſcientia corrigit: ⁊ diſciplina paſcit. Debet aũt quilibet prelatus ⁊ religioſus et clericus qui alijs preeſt ſollicitus eſſe quomodo deo placeat in puritate conſciẽtie. Bern. Manducare ſpiritualiter corpus chriſti eſt paſſionis ⁊ redẽptionis eius attentius recolere ſacra beneficia ad ſumendum ſuauiter in conſciẽtia recolendũ fideliter in memoria. Aug Quottidie corpus chriſti ſumere non laudo nec vitupero. Hoc eſt ſignum ſepe communicandi cum deprecatione huius ſacramenti timor ſeruilis munitur ⁊ incendium charitas plus augmentatur: ſed per hoc aliqui retrahuntur cum de communione deuotionem ⁊ cõſolacionem ſingularẽ non ita percipiunt prout eis beneplacitum foret. Et hij magis ſua q̄ que dei ſunt videntur querere.

O Uenerabilis ſanctitudo manuũ ſacerdotũ. O felix exercitiũ. O mundi vere gaudiũ vbi ima ſummis iungunt̄ cũ chriſtus tractat chriſtũ: ſacerdos dei filiũ: tibi delicie ſunt eſſe cũ filijs hominũ. Unde Petrus in canonica: Uos eſtis genus electũ. regale ſacerdotiũ: gens ſancta: populus acquiſitionis. Aug. Uos eſtis inquit genus electum non ſolũ electione tẽporalis prelationis ſed vt ſpero electionis eterne predeſtinatiõis. Unde apl's. Elegit eos ante mundi conſtitutionẽ qui non dum erant niſi predeſtinati. Auguſtinus Quomõ elegit vos ante mundi conſtitutionẽ qui non dũ erant predeſtinãdo. Gregorius. Predeſtinatio nihil aliud eſt q̄ gratiam preſens et glorie future ꝑparatio. Auguſtinus: Quattuor enim requirũtur proprie ad preparationẽ gratie p̄ñtis ⁊ predeſtinationẽ glorie future. Primũ eſt volũtas tribuentis. Scdm eſt libertas voluntatis. Tertiũ eſt predeſtinatio nõ exiſtentis. Quartum eſt meritum accipientis: alioquin nec gratia in preſenti: nec ſequitur gloria in futuro. Unde apl'us Quos preſciuit hos ⁊ predeſtinauit conformes fieri ymagini filij dei ſcʒ ſacerdotis in tanti miſterij miniſterio. Idem quos predeſtinauit hos et vocauit: et quos vocauit hos ⁊ iuſtificauit: ⁊ quos iuſtificauit illos ⁊ magnificauit. Gloſa in predeſtinatione gratie: in vocatione potentis: in iuſtificatione leticia: in magnificatione glorie. Unde vos ſacerdotes eſtis genus electum.

A Uguſtinus O preſbiter ſiue ſacerdos ſicut deus te elegit ⁊ p̄ele git reddere rationẽ villicationis tue in quam vel qd̓ tu in hoc ſeculo elegeris. dũ deus electionẽ a te requiret non eſt dubiũ dare an ſacerdos ſit angelus aut diabolus. Si vixerit in caſtitate corporis ⁊ anime ⁊ humilitate eſt angelus. Si vixerit e cõtra eſt peior diabolo ⁊ hoc eſt horribile valde malis preſbiteris. O ſacerdotes conſiderate veſtre dignitatis dulciſſime excellentiã: q2 dñs vos ditauit pre omnibus creaturis. Honorandi ſunt quippe ſacerdotes quibus dominus tantũ in mundo pre omnibus contulit gratiam ⁊ honorem.

S Apientie Ecce computati ſunt ſcʒ ſacerdotes inter filios dei ⁊ inter ſanctos ſors illorum eſt ſcilicet ſacerdotum. Merito ergo gaudete ⁊ benedicite vos ſacerdotes dñi dño laudate et ſuperexaltate eũ in ſecula qd̓ vos ad tantã dignitatẽ ⁊ gratiã elegit. Et gratias agite ei ꝓ tantis beneficijs preſentibus p̄teritis ⁊ futuris ⁊ eternalibus tẽporalibus ⁊ ſpũalibus ⁊ rogate ſuppliciter dicentes. Confirma hoc deus quod operatus es in nobis per immenſam gratiã tuã in preſenti et preſta vt cũ omnibus nobis cõmiſſis, ⁊ omnibus fidelibus et cũ omnibus ſanctis et angelis tuis in futuro et regno celorum confiteamur nomini tuo ſancto ⁊ gloriemur in laude tua ineternum.

D Ominus noſter pontifex de virtutibus ſacerdotalibus miſticam et ſummus ſacerdos camiſiam induit in almo vtero ſcʒ beate marie virginis Miniſtri vero iudeorũ dederunt ei amictũ alapis contextum Herodes albam: qñ illuſit cũ alba veſte indutũ. Miniſtri pilati cingulis quãdo flagellis ceciderũt. Dederũt ei manipulum quando ligauerunt eũ ad columnam: ſtolam ſputis contextã. Caſulam quãdo induerũt eũ veſte purpurea dicentes. Aue rex iudeorũ: Lanceã pro baculo: Crucem pro ſede epiſcopali. Spineam coronã pro infula. Clauũ in pedibus pro ſandalis. Clauos in manibus pro annulo ⁊ cirothecis Sic ornatus noſter pontifex primo templum aſperſit miſſam cãtauit Heli heli poſtea indulgentiam dedit dicens. Pater dimitte illis. Prelati temere credunt ſibi cũcta licere. Credidit ⁊ caiphas omne nephas ſibi phas: ve miſero mundo. ve primo. ve ſecundo. Ue per pontificum dedecus horrificũ. Pontifex muti de iure ſuo male tuti. Quãuis cornuti non audent cornibus vti.

N Ota ſex vicibus fudit Chriſtus ſanguinem pro nobis. Primo in circumciſione: ⁊ hoc fuit noſtre redemptionis initium. Secundo in oratione et hoc fuit noſtre redemptionis deſiderium. Tertio in flagellatione. Quarto in coronatione ⁊ hoc fuit noſtre redemptionis meritum: quia liuore eius coronati ſumus. Quinto in crucifixione: et fuit noſtre redemptionis preciũ: tunc enim que non rapuit exſoluit. Sexto in lateris apertione. ⁊ hoc noſtre redemptionis ſacramentum quia inde exiuit ſanguis ⁊ aqua. Sanguis in remiſſionem peccatorum: aqua ad lauacrum baptiſmi ſacrificandum.

Impreſſum Viennæ per Hieronymum Vietorem
ANNO M.D.XV. Menſe Decemb.

Országos Széchényi Könyvtár - National Széchényi Library

A.M.N.MUZEUM KÖNYV-TÁRA

Bebelius in adagia germanica.
in nuce duo galli simul in ede
flores et dme vivunt raro sine lite

9.